

WERKNEMERS VERSUS WERKGEVERS

Chroom-6 lijkt herhaling van asbestdrama

Menigeen herinnert zich de moeizame financiële en juridische afhandeling van de claims van asbestslachtoffers. Ondertussen is er een Instituut voor Asbestslachtoffers dat bemiddelt tussen de werkgever en de werknemer in de schadeclaims. De situatie van de chroom-6-slachtoffers lijkt een herhaling van het asbestdrama. Is de oplossing weer een instituut? Of is het tijd voor een nieuwe regeling voor alle beroepsziekten? Misschien wel. Alleen willen werknemers een andere oplossing dan de werkgevers.

TEKST: ANGELE STEENTJES EN SIPKE BAARSMA

Een déjà vu-gevoel overviel mr. dr. Yvonne Waterman van Waterman Legal Consultancy toen zij de eerste berichten over chroom-6-slachtoffers las. Als specialist in werkgeversaansprakelijkheid- en asbestaansprakelijkheidsrecht ziet zij veel overeenkomsten met de situatie rond asbest. 'Net als bij asbest was de schadelijkheid van chroom-6 bij alle grote medische instituten allang bekend. Het IARC (International Association for Research on Cancer), een gezaghebbende mondiale organisatie, publiceert al sinds de jaren zeventig over de gevaren van chroom-6. Toch werden er onvoldoende beschermingsmaatregelen genomen in allerlei bedrijven.'

Onzekerheid zaaien

Daar komt nog bij dat het erg lastig is om de Nederlandse werkgevers met succes aansprakelijk te stellen voor beroepsziekten. Hiervoor moeten wij teruggaan naar 1966, het jaar waarin Nederland verdrag nr. 121 van de ILO (International Labour Organization) ratificeerde. Hierin staat dat slachtoffers van een arbeidsongeval en beroepsziekten inkomensbescherming moeten hebben. Nederland koos vervolgens voor het

risque social en niet het *risque professionnel*, zoals in andere landen. Kortgezegd komt het *risque social* erop neer dat iedereen die een ongeluk of ziekte krijgt, op het werk of thuis, in principe dezelfde uitkering krijgt. Andere landen kozen voor een systeem met alleen een uitkering voor arbeidsgerelateerde ongevallen en ziekten. Aangezien Nederland lange tijd hoge sociale uitkeringen had, werd deze situatie geaccepteerd. Op 1 januari 2004 werd echter de WIA (Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen) ingevoerd en dat was een aanzienlijke versobering van de sociale voorzieningen. Waterman: 'De WIA voldoet op diverse punten zelfs niet aan dit ILO-verdrag. Hierin staat inkomensbescherming bij beroepsziekten centraal. Er mogen bij een uitkering bepaalde toegangsvoorwaarden niet worden gesteld, zoals duur van het arbeidsverleden, een sollicitatieplicht of inkomens- en partnerinkomestoetsen. In de WIA zit dat allemaal wel en dat is in strijd met het ILO-verdrag.' Slachtoffers van beroepsziekten – en andere zieken – belanden door de WIA nu veel sneller op een inkomensminimum. Waterman vindt dat niet terecht bij beroepsziekten. 'Deze men-

sen zijn ziek geworden buiten hun schuld. Zij hebben op grond van het verdrag vaak recht op een betere inkomensbescherming dan de WIA hen nu biedt.'

Onmogelijke bewijslast

Vinden werknemers dat hun ziekte veroorzaakt is door de arbeidsomstandigheden, dan kunnen ze naar de rechter stappen voor een schadevergoeding. Bij arbeidsongevallen geeft dat weinig problemen. Bij beroepsziekten is zo'n rechtszaak echter weinig kansrijk. De belangrijkste juridische horde is de bewijslast. Deze ligt bij de zieke medewerker, die helder en bepaalbaar dient te bewijzen dat de ziekte in overwegende mate te wijten is aan de arbeidsomstandigheden. Dit vereist het advies van een medisch deskundige of een arbeidshygiënist. Soms is er rechtsbijstand voor de juridische procedure, maar de medisch deskundige moet vaak zelf betaald worden. Waterman: 'Dat kost gemiddeld zo'n 8000 euro en in veel gevallen is zelfs een tweede deskundigenrapport nodig. Een zaak zonder deskundigen is bij voorbaat kansloos, want hoe krijg je anders het (sterke vermoeden van) causaal verband aangetoond?' Aan de zijde van de werkgever wordt gemakkelijk betoogd dat alternatieve oorzaken denkbaar zijn. Dat is zeker mogelijk bij de vele multi-causale ziekten die worden geassocieerd met chroom-6. Waterman: 'Onlangs heeft TNO het rapport "Kan (lichamelijk) medisch onderzoek uitwijzen of een bepaald effect op de gezondheid gerelateerd is aan de blootstelling van chroom-6" uitgebracht. Hierin stelt het instituut dat het bij diverse ziekten niet met zekerheid te bewijzen is dat blootstelling aan chroom-6 de (meest relevante) oorzaak is. Deze onzekerheid werkt in het nadeel van het slachtoffer.' Wie denkt dat de rechter dan snel tot een afwijzende beschikking komt, vergist zich daar ook nog in. 'Deze rechtszaken duren jaren en boven op hun ziekte krijgen de slachtoffers dan te maken met de stress van een slepende rechtszaak. De redelijke toegang tot de rechter conform art. 6 EVRM (Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens) is in Nederland echt ver te zoeken voor slachtoffers van beroepsziekten door deze vorm van bewijslast.'

Buitenland

Waterman onderzocht de aansprakelijkheid van werkgevers voor beroepsziekten in andere landen, waaronder België. In dit laatste land zijn de werkgevers immuun voor schadeclaims van beroepsziekten en is voor een zieke medewerker de bewijslast veel eenvoudiger. Het Fonds voor de Beroepsziekten hanteert lijsten van beroepsziekten die regelmatig worden bijgewerkt, en het heeft medisch deskundigen in dienst. Een werknemer hoeft bij ziekte alleen maar aan te tonen dat hij met bepaalde stoffen of in een specifieke branche heeft gewerkt om in aanmerking te komen voor een hoge uitkering. De werkgever kan zelfs niet aansprakelijk worden gesteld omdat de Belgen 'vrede op de werkvloer' willen. Waterman: 'En het past keurig in het plaatje van ILO-verdrag nr. 121.' In New South Wales in Australië is er zelfs een speciale rechtbank voor arbeidsgerelateerde stofziekten. Deze beschikt

bijvoorbeeld over een openbare databank van bewijsinzake asbest. Engeland kent een gespecialiseerde asbestrechtbank met een Fast Track Procedure die heel voortvarend kan optreden.

Claimbeoordelingsinstituut

Maar hoe nu verder met de slachtoffers van chroom-6 en de toekomstige slachtoffers van beroepsziekten? Voor asbestslachtoffers, die met dezelfde juridische traagheid en hoge kosten geconfronteerd werden chroom-6-slachtoffers is er het Instituut Asbestslachtoffers (IAS) gekomen. Dit adviseert de Sociale Verzekeringsbank (SVB) over het recht op een tegemoetkoming voor asbestslachtoffers en bemiddelt tussen (ex-)

YVONNE WATERMAN VAN WATERMAN LEGAL CONSULTANCY:
'EEN ZAAK ZONDER DESKUNDIGEN IS BIJ VOORBAAT KANSLOOS, WANT HOE KRIJG JE ANDERS HET (STERKE VERMOEDEN VAN) CAUSAAL VERBAND AANGETOOND?'

werkgevers en (ex-)werknemers over het betalen van een schadevergoeding. Wim van Veelen van de FNV wil eerst een groot onderzoek van de overheid naar de vraag waar en door wie de verf met chroom-6 is gebruikt. Ook wil de bond een claimbeoordelingsinstituut voor slachtoffers van alle beroepsziekten en niet alleen van chroom-6. 'In 2003 hebben wij al geprobeerd met de werkgevers een claimbeoordelingsinstituut te realiseren als compensatie voor de introductie van de WIA. Dat lukte toen niet. Ik verwacht dat wij als bonden en werkgevers het weer oppakken, wij weer in onze oude patstelling belanden. Wij zouden graag zien dat de wetgevers, medici, verzekeraars en het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten een blauwdruk van een dergelijk instituut zouden ontwerpen.' Noodzakelijk is wel dat er iets gebeurt, aldus Van Veelen: 'Per jaar zijn

MARIO VAN MIERLO, SECRETARIS SOCIALE ZAKEN VNO-NCW:
'OVER DE VRAAG OF IETS WEL OF NIET EEN BEROEPSZIEKTE IS, KUN JE EINDELOOS PROCEDEREN. JE RAAKT VAN DE REGEN IN DE DRUP EN STELT ONS STELSEL FUNDAMENTEEL TER DISCUSSIE.'

er drieduizend doden door blootstelling aan kankerverwekkende en gevaarlijke stoffen en dat is een nationale catastrofe.' Overigens is hij iets optimistischer over de rechtsgang dan Waterman. 'Ons Bureau Beroepsziekten heeft medisch deskundigen in dienst en zij winnen wel zaken of komen tot een schikking. Wel duren de procedures meestal een aantal jaren.'

Snellere claimafhandeling

VNO-NCW is voorlopig minder enthousiast over het idee van de FNV. Mario van Mierlo, secretaris sociale zaken VNO-NCW: 'Een specifiek expertisecentrum is al eens eerder voorgesteld, maar daar is geen draagvlak voor bij de werkgevers. De reden waarom destijds voor

IAS is gekozen, is vanwege de extreem korte levensverwachting van mensen (gemiddeld drie maanden) als mesothelioom wordt vastgesteld.' Bij de introductie van de WIA is wel een werkgeversverzekering tegen beroepsziekten voorgesteld, de toenmalige Extra Garantie-regeling Beroepsrisico's (EGB). Van Mierlo vindt dat hiermee een risqué professionnel werd geïntroduceerd en dat in dat geval ook het risqué social ter discussie moet komen te staan. 'Er zijn werkgevers die graag die discussie willen aangaan. Wetgevers moeten nu het ziekteverlof en de re-integratie betalen als iemand een skiongeluk krijgt of een burn-out vanwege een scheiding. Een deel wil daarom af van het risqué social.' Het VNO-NCW wil dat niet, maar is wel een voorstander van een snellere procedure voor de afhandeling van claims. 'De Letselschaderraad werkt nu aan de ontwikkeling van een gedragscode waarmee schadeclaims gemakkelijker, sneller en adequaat kunnen worden afgewikkeld.' Het lastige is dat de Letselschaderraad zich richt op ongelukken, en dat is al redelijk goed geregeld. Het pro-

WIM VAN VEELLEN, FNV:

'PER JAAR ZIJN ER 3000 DODEN DOOR BLOOTSTELLING AAN KANKERVERWEKKENDE EN GEVAARLIJKE STOFFEN EN DAT IS EEN NATIONALE CATASTROFE.'

bleem zit juist bij beroepsziekten. Op zich is werken met chroom-6 toegestaan mits er de juiste beschermende maatregelen zijn. Van Mierlo: 'Over de vraag of iets wel of niet een beroepsziekte is, kun je eindeloos procederen. Je raakt van de regen in de drup en stelt ons stelsel fundamenteel ter discussie.'

Lange weg

Waterman ziet liever een gespecialiseerde rechtbank voor beroepsziekten, zoals bestaat in Engeland en Australië. 'Ik vind het belangrijk om de openbaarheid van rechtspraak te behouden, zodat wij als maatschappij van ons verleden en onze fouten kunnen leren. Dit belang gaat verloren wanneer schadeclaims naar een instituut worden gelooft waar dossiers feitelijk achter gesloten deuren worden afgehandeld.' Voorlopig lijkt er nog niet veel hoop op een van deze drie opties. Waterman: 'Wij hebben nog een lange weg te gaan in de ontwikkeling van het beroepsziekte-recht. Maar de wetgever zou in ieder geval kunnen beginnen met het vergoeden van de kosten van medisch deskundigen.'

En de slachtoffers van de NS-werkplaats in Tilburg? Waterman zou de slachtoffers aanraden de schadevergoeding te accepteren, zeker voor wie nog geen fysieke schade heeft. 'Voorlopig gaan ze via de rechtbank niet veel meer krijgen. ☒'

Angele Steentjes en Sipke Baarsma zijn freelance journalist en eigenaar van Cetera.

HQSE NIEUWS UITGELICHT

Maatregelen werkgever veilige werkwijze chroom-6

Bij werkzaamheden aan chroomhoudende metalen of chroomhoudende coatings kunnen medewerkers worden blootgesteld aan chroom-6. De Inspectie SZW voert op dit moment gerichte inspecties uit naar blootstelling aan deze stof.

Tot nu toe zijn 33 inspecties uitgevoerd bij bedrijven in de (metaal-)oppervlakte-behandelende industrie (ION), bij bedrijven waar vliegtuigonderhoud plaatsvindt en bij locaties van Defensie waar onderhoud aan varend, vliegend of rijdend materieel plaatsvindt. De ISZW heeft in totaal 62 overtredingen zijn geconstateerd. Bij 29 (87 procent) van de inspecties was er sprake van één of meer overtredingen van de Arboregeling en heeft de inspectiedienst gehandhaafd.

Blootstelling aan chroom-6 kan zowel via inhalatie als via de huid gebeuren. Chroom-6 heeft sterk giftige en kankerverwekkende eigenschappen.

Een werkgever is verplicht om vier maatregelen te nemen om contact met chroom-6 te voorkomen:

1. Doorloop de vier stappen van de Zelfinspectie Gevaarlijke Stoffen: inventariseren (stap 1), beoordelen (stap 2), maatregelen (stap 3) en borging (stap 4). De zelfinspectie is gebaseerd op de Arboverplichtingen voor het gezond en veilig werken met gevaarlijke stoffen.
2. Doorloop de checklist Chroom-6. Deze is specifiek gericht op werkzaamheden aan oppervlakken waarbij chroom-6 blootstelling kan plaatsvinden.
3. Neem de mogelijke technische beheersmaatregelen om de blootstelling aan chroom-6 te voorkomen, of zoveel mogelijk te minimaliseren. Deze maatregelen geven invulling aan de tweede stap van de arbeidshygiënische strategie waarbij het gaat om het (wettelijk verplicht) toepassen van alle technisch uitvoerbare beheersmaatregelen. Technisch wil zeggen dat de voorziening, installatie of machine operationeel beschikbaar is en in de betreffende situatie toepasbaar.
4. Ontwikkel een veilige werkwijze. Een veilige werkwijze is een nauwkeurig omschreven activiteit of werkwijze waarvoor met voldoende zekerheid is bewezen dat de blootstelling onder de grenswaarde blijft.

De Inspectie SZW heeft op haar website de checklist Chroom-6 gepubliceerd en de maatregelen per type werkzaamheden en bewerking beschreven.

Ga voor meer nieuws naar <https://hse.sdu.nl> (voor abonnees) en www.hse.actueel.nl.